

RESEARCH ARTICLE

Coping Mechanisms for the COVID-19 Pandemic of Khuan Pring Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Trang Province

Hasan Akrim Dongnadeng

Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Nattipa Nimket

Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Nattawadee Thiangtham

Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Wanwipa Rongdach

Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Wantida Rongdach

Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Abstract

The ongoing COVID-19 pandemic has made a significant impact on the management of government agencies that are responsible for public protection. This research aimed to explore the COVID-19 management mechanisms of Khuan Pring Subdistrict Administrative Organization (SAO), Mueang District, Trang Province. The study was based on in-depth interviews with 56 key informants divided into three groups: an executive and a public health technical officer of the SAO, village health volunteers, and residents. The research revealed ten mechanisms in the management of COVID-19, comprising three key components: 1) leaders' potential illustrated by, focusing on a leader's adherence to the principle of public interest, reaching out to the people, and closely following up the situation for decision-making and problem-solving; 2) disaster management, including the preparation of standby personnel through meetings and training on for COVID-19 response, preparation of complete prevention tools, access control implementation, and information dissemination to the public through various channels; and 3) integration of cooperation in disaster response, stressing operation integration with relevant agencies, cooperation effort with local residents, and assistance coordination from the private sector. In order to enhance the management of the situation, this research recommends two-way communication, feedback reflection, and cooperation extension to local government organizations in neighboring areas and civil society organizations in coordinating assistance and exchanging procedures when dealing with the COVID-19 pandemic.

Keywords

Coping mechanisms, subdistrict administrative organization, COVID-19

CORRESPONDING AUTHOR

Hasan Akrim Dongnadeng, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus Muang, Trang 92000 Thailand. Email: arsun.do@psu.ac.th
© College of Local Administration, Khon Kaen University. All rights reserved.

กลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ฮาซันอักริม ดงนะเค็ง

คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

นัฐธิภา นิมเกตุ

คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

ณัฐวดี เทียงธรรม

คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

วรรณวิภา รongเดช

คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

วรรณธิดา รongเดช

คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

บทคัดย่อ

สถานการณ์โควิด-19 ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการของหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลประชาชน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม รวม 56 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและนักวิชาการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลรวม 2 คน เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 9 คน และประชาชนในพื้นที่ 45 คน ผลการวิจัยพบ 10 กลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ครอบคลุม 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านศักยภาพผู้นำ 3 กลไก ประกอบด้วย ผู้นำปฏิบัติงานยึดหลักประโยชน์ของประชาชน เน้นการเข้าถึงประชาชน ติดตามข่าวสารและสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหา 2) ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ 4 กลไก ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมบุคลากรโดยการประชุมและอบรมเพื่อรับมือสถานการณ์โควิด-19 จัดเตรียมเครื่องมือการป้องกันอย่างครบถ้วน ดำเนินการควบคุมการเข้าออกพื้นที่ การแจ้งข่าวสารแก่ประชาชนผ่านหลากหลายช่องทาง 3) ด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ 3 กลไก ประกอบด้วย การบูรณาการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ และการประสานความช่วยเหลือจากภาคเอกชน งานวิจัยนี้เสนอแนะให้เพิ่มการสื่อสารสองทาง มีการสะท้อนข้อมูลป้อนกลับ เพื่อพัฒนาการจัดการสถานการณ์รวมทั้งควรขยายความร่วมมือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียงและองค์กรประชาสังคมเพื่อประสานความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานในการรับมือกับสถานการณ์โควิด-19

คำสำคัญ

กลไกการจัดการ, องค์การบริหารส่วนตำบล, โควิด-19

บทนำ

เมื่อปลายปี 2562 เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อที่มีต้นกำเนิดจากมณฑลหูอัน ประเทศจีน ต่อมา องค์การอนามัยโลกได้ระบุเชื้อก่อโรคและตั้งชื่อไวรัสติดต่อชนิดนี้ใหม่ในปี 2563 ที่ทั่วโลกต่างรู้จักกันดีว่าโควิด-19 (COVID-19) องค์การอนามัยโลกได้ประกาศว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 นับเป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (อวาทิพย์ แว, 2563) ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยต้องรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยในประเทศไทยมีการตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 เพื่อกำหนดมาตรการบริหารจัดการควบคุมและดูแลการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสอย่างใกล้ชิด หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ในส่วนของภาครัฐได้รับผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือต้นทุนการใช้ทรัพยากรทางสาธารณสุขที่เกิดขึ้นจากการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชน (กระทรวงสาธารณสุข, 2563; Dutta & Fischer, 2021)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีมาตรการป้องกันอย่างเข้มงวด รวมถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ และมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาด ดูแลคนในชุมชนให้ระวังภัยจากการติดเชื้อ (Wright, 2020) ในส่วนขององค์กรบริหารส่วนตำบลควนปริง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่น ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน รวมทั้งยังมีสถาบันการศึกษาทั้งในระดับทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่มีบุคลากรและนักศึกษาจำนวนมากและมาจากจากหลายพื้นที่ มีองค์กรทางศาสนาที่มีกิจกรรมหรือพิธีทางศาสนา เช่นการละหมาดวันศุกร์ที่เป็นการรวมตัวของคนเป็นจำนวนมาก การทำบุญและกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัด รวมถึงมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ มีแรงงานต่างชาตินในพื้นที่เป็นจำนวนมาก มีหอพักบ้านเช่า มีตลาดขนาดใหญ่ที่เป็นแหล่งรวมของประชาชนและผู้ค้าที่หลากหลาย อีกทั้งประชาชน ซึ่งล้วนมีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในพื้นที่เป็นอย่างมาก อีกทั้งผลสืบเนื่องมาจากมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาด ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบและต่างตระหนักถึงความปลอดภัยและความเสี่ยงในการใช้ชีวิตมากขึ้น (ทักษิณ รักจริง , การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 มกราคม 2564) จากประเด็นปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่าท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 องค์กรบริหารส่วนตำบลมีกลไกในการจัดการสถานการณ์โควิด-19 อย่างไร ผลจากการวิจัยนี้จะป็นประโยชน์กับองค์กรบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนในพื้นที่โดยได้รับรู้ถึงกลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 อันจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนรับทราบและสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ขององค์กรบริหารส่วนตำบลควนปริง

แนวคิดและทฤษฎี

โควิด-19 ภัยพิบัติโลก

องค์กรและนักวิชาการต่างให้ความสนใจประเด็นสถานการณ์โควิด-19 ในฐานะที่เป็นภัยพิบัติโลก (Sheek-Hussein, Abu-Zidan, & Stip, 2021) โดยองค์กรสหประชาชาติได้ระบุว่าโควิด-19 เป็นภาวะฉุกเฉิน

ด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern: PHEIC) (Revert, 2020; กรมสุขภาพจิต, 2563) ซึ่งมีความหมายถึงสถานการณ์ฉุกเฉินด้านสาธารณสุขที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อประเทศต่าง ๆ เนื่องจากการแพร่ระบาดระหว่างประเทศ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายประเทศในการร่วมกันรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น ทั้งนี้การพิจารณาว่าสถานการณ์ใดเป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ ต้องเป็นสถานการณ์ที่เข้าข่าย 2 ใน 4 เงื่อนไขต่อไปนี้ คือ 1) เป็นสถานการณ์ที่มีผลกระทบด้านสาธารณสุขที่รุนแรง 2) เป็นสถานการณ์ที่ผิดปกติหรือไม่คาดคิดมาก่อน 3) มีความเสี่ยงสูงที่จะแพร่ระบาดระหว่างประเทศ และ 4) มีความเสี่ยงสูงที่จะต้องจำกัดการเดินทางหรือการค้าระหว่างประเทศ (กรมสุขภาพจิต, 2563)

ตารางที่ 1. องค์ประกอบสำคัญของการจัดการภัยพิบัติ

องค์ประกอบสำคัญ	คำอธิบาย	แหล่งที่มา
ศักยภาพของผู้นำ	ผู้นำมีความเหมาะสมในการบริหารจัดการ มีทักษะในการปฏิบัติงานจัดการกับสถานการณ์ได้ มีความรู้เข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทุกด้าน	(บุญทวรรณ วิงวอน, 2557; บุญเรือน ทองทิพย์, 2563; บุษกร วัชรศรีโรจน์, 2548; พັນนี ตูเล๊ะ, 2561; วริษฐ์ ทองจู่ไร และ วิโรจน์ เจริญลักษณ์, 2558; Dzigbede, Gehl, & Willoughby, 2020)
การบริหารจัดการภัยพิบัติ	กระบวนการบริหารจัดการมีการวางแผน การจัดการอย่างเป็นระบบ และทั่วถึง มีแนวทางในการแก้ไขปัญหากระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจ คำแนะนำอย่างชัดเจนและแนวทางในการป้องกันตนเองรวมทั้งการมีสื่อประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลาย	(บุญยวีร์ เศรษฐวงศ์สกุล, โมตรี จันทรา และกริธา วีระพงศ์, 2557; กระทรวงสาธารณสุข, 2563; ทวีดา กมลเวช, 2554; สายฝน แสงหิรัญ ทองประเสริฐ, 2558; Pietig, 2021; World Health Organization Western Pacific Region, 2021)
การบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ	การทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา การบูรณาการยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจที่ชัดเจนลดขั้นตอนแก้ปัญหาเร่งด่วนที่เกิดขึ้น มีประสิทธิภาพประหยัด และเกิดผลสัมฤทธิ์	(วิชิตร์ แสงทองล้วน, 2561; คุณากร การชวี และคณะ, 2562; พงษ์ศักดิ์ นาดี, พัทธวิภา สุวรรณพรหม และรัตนภรณ์ อวิพันธ์, 2562; วรรัตน์ บุญเรืองจักร, สัญญา เคนาภูมิ, และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. 2559)

ที่มา: ผู้เขียนสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการภัยพิบัติ

การศึกษาเกี่ยวกับกลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบสำคัญของการจัดการภัยพิบัติ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นับเป็นภัยพิบัติอย่างหนึ่งดังที่ทวีดา กมลเวช (2554) กล่าวว่า ภัยพิบัตินั้นเป็นภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินโดยส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งในระยะสั้นและ

ระยะยาว เชื้อโควิด-19 เป็นโรคใหม่ที่ทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายทำงานลำบาก เมื่อเชื้อกระจายวงกว้าง ความตึงเครียดจึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและสังคมไทยยังมีความรู้เกี่ยวกับโควิด-19 น้อยมากทำให้กลายสภาพจากสาธารณสุขเป็นภัยพิบัติ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประมวลสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของการจัดการภัยพิบัติ เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัยนี้ ดังแสดงใน ตารางที่ 1

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลไกการบริหารจัดการสถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ โดยเฉพาะสถานการณ์โควิด-19 ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสังเคราะห์กลไกการจัดการสถานการณ์จำแนกตามองค์ประกอบสำคัญของการจัดการภัยพิบัติ ได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ และด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ รายละเอียดดังนี้

ด้านศักยภาพผู้นำ

Dzigbede, Gehl, and Willoughby (2020) ศึกษาการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสหรัฐอเมริกา โดยเสนอเสนอแนะว่าในวิกฤติโควิด-19 ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความสามารถและความพร้อมในการแก้ไขสถานการณ์อย่างรวดเร็วและทันที่ สอดรับกับ Govindaraju (2020) ที่แนะนำว่าผู้นำองค์กรในวิกฤติโควิด-19 ต้องสร้างความเชื่อมั่นโดยปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเอาใจใส่ ต้องให้ความสำคัญกับประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก มีการสื่อสารอย่างชัดเจนเข้าใจง่าย และมีความต่อเนื่องในการสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงต้องมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างเด็ดขาด เพื่อแก้ปัญหาอย่างทันที่ ที่เพิ่มความยืดหยุ่นในการทำงาน มีความคล่องแคล่วและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น นอกจากนี้ทักษะการ แสวงหาดี, พระเทพปริยัติเมธี, นัยนา เกิดวิชัย, และสุรพล สุยะพรหม (2563) กล่าวว่า ผู้นำต้องมีความเสียสละ มีความสามารถ เห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม และมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพประชาชน เพิ่มเติมจากนี้ ธีรวัตร วุฒิพัฒนานนท์ และ สมบัติ กุสุมาวาลี (2561) ระบุว่านำควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดและแสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการทำตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ

Tran et al. (2020) ศึกษาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศเวียดนามในการจัดการกับสถานการณ์โควิด-19 โดยพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในระดับปานกลาง ทั้งนี้พบว่า การให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับมือกับสถานการณ์โควิด-19 เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยที่หมั่นวิจัยเสนอแนะว่าหน่วยงานควรกำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน และกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการบริหารบุคลากรเพื่อรับมือกับสถานการณ์โควิด-19 นอกจากนี้ Peiris et al. (2021) และ Sheek-Hussein, Abu-Zidan, & Stip (2021) วิจัยพบว่า การเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์รวมถึงทรัพยากรอื่นๆ อย่างเพียงพอเหมาะสมและมีคุณภาพเป็นกลไกหนึ่งในการรับมือกับวิกฤติโควิด-19 เพิ่มเติมจากนี้ สุมาลี จุทอง (2563) ศึกษากระบวนการจัดการภัยพิบัติโรคระบาดโควิด-19 ของชุมชนในกรุงเทพมหานคร พบว่ามีการค้นหาผู้ติดเชื้อควบคุม ตรวจสอบ และตั้งจุดคัดกรองเพื่อจำกัดและลดการนำเชื้อเข้ามาในพื้นที่ นอกจากนี้หมั่นวิจัยอีกส่วนหนึ่งศึกษาพบว่า การสื่อสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวทางรับมือกับภัยพิบัติหรือวิกฤติที่เกิดขึ้นด้วย

ช่องทางที่หลายหลายไปยังประชาชนในพื้นที่เป็นแนวทางหนึ่งในการบริหารจัดการสถานการณ์วิกฤติ ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและแนวทางการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน (สายฝน แสงหิรัญ ทองประเสริฐ, 2558; Farrington, 2020; Pietig, 2021; World Health Organization Western Pacific Region, 2021)

ด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ

Farrington (2020) ศึกษาแนวทางในการจัดการสถานการณ์โควิด-19 เสนอแนะให้หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 ควรแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ย่อมรับรู้และเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถให้ความสนับสนุนและร่วมดำเนินการได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ มานิต วัฒนเสน (2559) เสนอแนะว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการทำงาน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวของประชาชนในชุมชนที่ห่วงใยชุมชนของตนเองเมื่อเกิดวิกฤติสำคัญ และทำให้หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและได้บูรณาการความร่วมมือในการวางแผนปฏิบัติงานที่รัดกุมขึ้น เพิ่มเติมจากนี้ บุรฉัตร กันตะกะนิษฐ์ (2555) กล่าวว่า การสร้างความร่วมมือของประชาชนระหว่าง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐาน เป็นการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากนักวิจัยต้องการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับกลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง ดังที่ Atieno (2009), Patton (1990) และ Mathie and Camozzi (2005) ระบุตรงกันว่า การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้วิจัยค้นหาคำตอบในงานวิจัยได้อย่างลึกซึ้ง

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อมูลในการวิจัยโดยคัดเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง ดังที่ Emmel (2013) กล่าวว่า การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงเป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สามารให้ข้อมูลแก่นักวิจัยได้อย่างลึกซึ้งได้ตรงจุดมุ่งหมายของนักวิจัย โดยผู้วิจัยจำแนกผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยนี้ เป็น 3 กลุ่มรวม 56 คน ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารและนักวิชาการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล รวม 2 คน โดยเจาะจงเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน เนื่องจากเป็นผู้สั่งการในตำแหน่งสูงสุดของการบริหารจัดการองค์กรและนักวิชาการสาธารณสุข 1 คน เนื่องจากมีหน้าที่ในการดูแลเกี่ยวกับการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง

2) เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 9 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวม 9 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ คือ ต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการให้บริการประชาชนเกี่ยวกับโควิด-19 ต้องมีประสบการณ์ในการให้บริการประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 และต้องมีความสนใจในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย เหตุผลที่เลือกเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเนื่องจาก มีความใกล้ชิดกับประชาชนและทำงานประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งทำให้มีข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจน และถูกต้องตรงประเด็นที่นักวิจัยต้องการศึกษา

3) กลุ่มประชาชนในพื้นที่ จำนวน 9 หมู่บ้าน ๆ ละ 5 คน รวม 45 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกประชาชน คือต้องเป็นผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีวิจรรย์อนุญาตในการให้สัมภาษณ์ได้ด้วยตนเอง ไม่อยู่ในการควบคุมของผู้อื่น เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปรังอย่างน้อย 3 ปี เพื่อจะได้เห็นภาพการได้รับการบริการที่ชัดเจน และต้องเป็นผู้ที่ยินยอมให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย โดยเหตุผลที่เลือกประชาชนเนื่องจากประชาชนเป็นผู้ที่ได้รับการหรือการดูแลจากองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 1 คน แบบสัมภาษณ์มี 2 ชุด ใช้สำหรับสัมภาษณ์ ผู้บริหารและนักวิชาการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 1 ชุด และใช้สำหรับสัมภาษณ์ประชาชน 1 ชุด โดยแต่ละชุดมีส่วนประกอบ 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปในประเด็นเกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา อาชีพ/ตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา 2) กลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ครอบคลุมประเด็น ศักยภาพของผู้นำ การบริหารจัดการภัยพิบัติ และการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุดใช้ข้อความคำถามในลักษณะเดียวกันแต่ปรับเปลี่ยนสำนวนในการถามเนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่างกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยมีการนัดหมายล่วงหน้าตามวันเวลาที่ผู้สัมภาษณ์ได้นัดหมายไว้ ในขั้นตอนการสัมภาษณ์มีการลงนามใบพิทักษ์สิทธิและขออนุญาตบันทึกภาพและเสียงในระหว่างที่สัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ระยะเวลาสัมภาษณ์ประมาณ 40-60 นาที เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือน มีนาคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) จัดหมวดหมู่คำตอบและสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังที่ โยธิน แสงวดี (การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2563) ให้คำแนะนำว่า ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่นักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรง เรียกว่าการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นว่า การวิเคราะห์แก่นสาระ สอดคล้องกับ Thomas and Harden (2008) ที่ระบุว่า การวิเคราะห์แก่นสาระ คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มาจากแหล่งต้นตอของข้อมูล ไม่ใช่ข้อมูลที่ผ่านการเก็บรวบรวมของบุคคลอื่น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยประยุกต์และผสมผสานวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของ Creswell (2014), Kumar (1989) และ Silverman (2013) นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้ ตามกระบวนการดังนี้

1) ขั้นตอนการเตรียมการและจัดการข้อมูล หลังจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน ผู้วิจัยนำเอกสารที่จัดบันทึกการสัมภาษณ์ (Interview notes) มาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล หากมีข้อมูลที่ขาดตกไปจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเติมเต็มให้ครบถ้วนตามเนื้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยดำเนินการทันทีภายในระยะเวลาไม่เกิน 30 นาทีหลังการสัมภาษณ์ เพื่อป้องกันการตกหล่นของข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจากยังเป็นช่วงเวลาที่ผู้วิจัยยังสามารถจดจำคำตอบของผู้ให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน หลังจากนั้นจึงดำเนินการถอดบันทึกการสัมภาษณ์จากคลิปวิดีโอ โดยละเอียด จัดทำเป็นรายละเอียดคำให้การสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน และรวบรวมไว้ในเอกสารฉบับเดียวกัน (Described notes) ตามประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์

2) ขั้นตอนการอ่านข้อมูล โดยดำเนินการนำข้อมูลจากเอกสารจัดบันทึกการสัมภาษณ์ (Interview notes) และ รายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ (Described notes) มาอ่านโดยละเอียด เพื่อเตรียมพร้อมผู้วิจัยให้เห็นภาพรวมของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างครบถ้วน รวมทั้งสามารถรับรู้ถึงความคิดและทิศทางของคำตอบที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล โดยในระหว่างการอ่านข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยได้จัดบันทึกความคิดหรือใจความสำคัญที่ได้จากการอ่านข้อมูลดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไปคือการจัดหมวดหมู่คำตอบ

3) ขั้นตอนการจัดหมวดหมู่คำตอบในแต่ละข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการกับเอกสารรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ด้วยการเน้นข้อความที่เหมือนกันในประเด็นที่เป็นหมวดหมู่คำตอบเดียวกัน เพื่อค้นหาแก่นสาระจากคำตอบของผู้ให้ข้อมูล แล้วตีความปรากฏการณ์ สัญลักษณ์ที่สื่อออกมาและสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยสร้างความเชื่อมั่นของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยออกแบบการวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้บริหารและนักวิชาการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้ว่ามีความสอดคล้องตรงกันและมีความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า กลุ่มประชาชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 45-62 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและรองลงนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและแม่บ้าน มีวุฒิการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ สำหรับกลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง และกลุ่มเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 32-50 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและรองลงมานับถือศาสนาอิสลาม ปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

กลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ของ อบต.ควนปริง

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 กลุ่มหลัก ทั้งจากผู้บริหารและนักวิชาการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชนในพื้นที่ สามารถสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวกับกลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2. กลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ของ อบต.ควนปริง

องค์ประกอบและประเด็นย่อย	กลไกการจัดการโควิด-19	
	ข้อมูลจากผู้บริหาร นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข	ข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่
ศักยภาพผู้นำ		
การมุ่งเน้นประชาชน ทักษะความรู้ในการแก้ไขปัญหาของผู้นำ	- ทำงานยึดหลักประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง - เปิดโอกาสประชาชนเข้าถึงผู้นำได้ง่าย - ติดตามข่าวสารและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างใกล้ชิด - ประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหาย่างเต็มที่	- ผู้นำปฏิบัติงานมุ่งเน้นประชาชนเป็นหลัก - เข้าใจและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ รับฟังและคอยดูแลประชาชน - นายกรัฐมนตรีมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ไกลทำงานเป็นระบบ
การบริหารจัดการภัยพิบัติ		
การเตรียมพร้อม	- จัดประชุมเจ้าหน้าที่เตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์เพื่อป้องกันและดูแลช่วยเหลือประชาชน - จัดอบรมเจ้าหน้าที่อสม. บุคลากรอบต. ผู้นำชุมชน ในการผลิตเครื่องมือป้องกันและให้ความรู้การป้องกันตนเอง - เตรียมความพร้อมเครื่องมือในการป้องกันเชื้อ พร้อมลงพื้นที่ได้โดยทันทีเมื่อได้รับแจ้งหรือทราบเรื่องกรณีมีผู้ป่วย	- ประชุมเพื่อเตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์ทั้งการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และการดูแลช่วยเหลือประชาชน
การดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา	- ตั้งจุดคัดกรองควบคุมการเข้าออกพื้นที่ - แจ้งให้คนในชุมชนทราบข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาด รวมถึงแนวทางการป้องกันและการปฏิบัติตัว ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แผ่นพับ สิ่งพิมพ์ ป้ายไวรัล และเสียงตามสาย	- มีการตั้งจุดคัดกรองควบคุมการเข้าออกชุมชน - มีการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดการควบคุมเชื้อโรค และมาตรการการป้องกัน ผ่านหลายช่องทาง เช่น เสียงตามสาย สื่อสังคมออนไลน์

ตารางที่ 2. กลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ของ อบต.ควนปริง (ต่อ)

องค์ประกอบและประเด็นย่อย	กลไกการจัดการโควิด-19	
	ข้อมูลจากผู้บริหาร นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข	ข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่
ด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ		
การบูรณาการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	- มีความร่วมมือของอบต. ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง นักวิชาการสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาดูแลคนในชุมชนให้ทั่วถึง - มีการร่วมมือกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และ สปสช. ในการขับเคลื่อนการป้องกันและดูแลรักษาโควิด-19 - มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ หากมีนักศึกษาและอาจารย์หรือบุคลากรมาจากพื้นที่เสี่ยงต้องมารายงานตัวที่อบต. เพื่อทำการบันทึกข้อมูล หากมีความเสี่ยงต้องทำการกักตัวและมีแพทย์ดูแลเพื่อติดต่อดูแลอาการโดยตรง	- ภายในพื้นที่ที่มีการประสานงานกันอย่างเป็นระบบและมีการส่งต่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องระหว่างเจ้าหน้าที่อสม. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
การร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่	- ประสานความร่วมมือกับประชาชนให้ช่วยกันสอดส่องดูแลภายในพื้นที่	- หากประชาชนพบเจอผู้ที่คาดว่ามาจากพื้นที่เสี่ยงก็จะเข้าไปแนะนำให้ไปลงชื่อที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อตรวจสอบว่ามีภาวะเสี่ยงที่จะต้องทำการกักตัวหรือไม่
การประสานความช่วยเหลือ	- การประสานความช่วยเหลือจากภาคเอกชน ห้างร้านต่าง ๆ มอบอุปกรณ์การป้องกันเชื้อ	- ภาคเอกชน เช่น ห้างร้านนำอุปกรณ์การป้องกันมามอบให้

ที่มา: การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (2564) n=56

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้ศึกษากลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบ 10 กลไก ครอบกลุ่ม 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านศักยภาพผู้นำ 2) ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ และ 3) ด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ มีข้อค้นพบหลายประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านศักยภาพผู้นำ

ในด้านศักยภาพผู้นำ พบว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลควนปริงปฏิบัติงานโดยยึดหลักประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ และเน้นการเข้าถึงประชาชน ติดตามข่าวสารและสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างเต็มที่ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “

นายกเป็นคนที่มีความสามารถ มองประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และเป็นคนที่มองการณ์ไกลทำงานเป็นระบบ สามารถแก้ปัญหาให้ได้ทันทีอย่างเต็มที่” ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Govindaraju (2020) ที่แนะนำว่า ผู้นำองค์กรในวิกฤติโควิด-19 ต้องให้ความสำคัญกับประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก มีการสื่อสารอย่างชัดเจนเข้าใจง่ายและมีความต่อเนื่องในการสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงต้องมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างเด็ดขาด เพื่อแก้ปัญหาอย่างทันที่ ทั้งนี้ Dzigbede, Gehl, and Willoughby (2020) เน้นย้ำว่าในวิกฤติโควิด-19 ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาอย่างทันที่ทั้งที่เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ทัชชกร แสงทองดี, พระเทพปริยัติเมธี, นัยนา เกติวิชัย, และสุรพล สุยะพรหม (2563) ที่ชี้ว่า ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ ความเสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักเน้นการพัฒนาศักยภาพเพื่อประชาชน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อีรวัตร์ วุฒิพัฒนานนท์ และสมบัติ กุสุมาวสี (2561) ที่พบเช่นกันว่า ผู้นำมีความคิดและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและแสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำตามวิสัยทัศน์ที่ได้ตั้งไว้

ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ

ในด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลควนปรัง มีการเตรียมความพร้อมบุคลากรโดยการประชุมและอบรมเพื่อรับมือสถานการณ์โควิด-19 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tran et al. (2020) ที่ศึกษาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศเวียดนามในการจัดการกับสถานการณ์โควิด-19 พบว่า การอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับมือกับสถานการณ์โควิด-19 เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการรับมือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้ยังพบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลควนปรังมีการเตรียมพร้อมเครื่องมือการป้องกันต่าง ๆ ครบถ้วนพร้อมสำหรับการใช้งาน สอดคล้องกับนักวิจัยส่วนหนึ่งที่กล่าวถึงความจำเป็นในการจัดเตรียมทรัพยากรรวมถึงเครื่องมืออุปกรณ์ที่เพียงพอในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤติ (Peiris et al., 2021; Sheek-Hussein, Abu-Zidan, & Stip, 2021) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการตั้งจุดคัดกรองควบคุมการเข้าออก เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี จุทอง (2563) ที่พบว่า กระบวนการจัดการภัยพิบัติโรคระบาดเน้นการค้นหาผู้ติดเชื้อ ตรวจสอบ และตั้งจุดคัดกรองเพื่อจำกัดการนำเชื้อเข้ามาในพื้นที่ ผลการวิจัยนี้ยังชี้ว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลควนปรังมีการแจ้งข่าวสารแก่ประชาชนผ่านหลากหลายช่องทาง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “มีการแจ้งข่าวสารแก่ประชาชนหลายช่องทางเช่นผ่านเสียงตามสาย สื่อสังคมออนไลน์ เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดการควบคุมเชื้อโรค และมาตรการการป้องกัน” ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยหลายคนที่ว่า การประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นให้ประชาชนทราบมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและแนวทางการให้ความช่วยเหลือ (สายฝน แสงทิรัญ ทองประเสริฐ, 2558; Farrington, 2020; Pietig, 2021; World Health Organization Western Pacific Region, 2021)

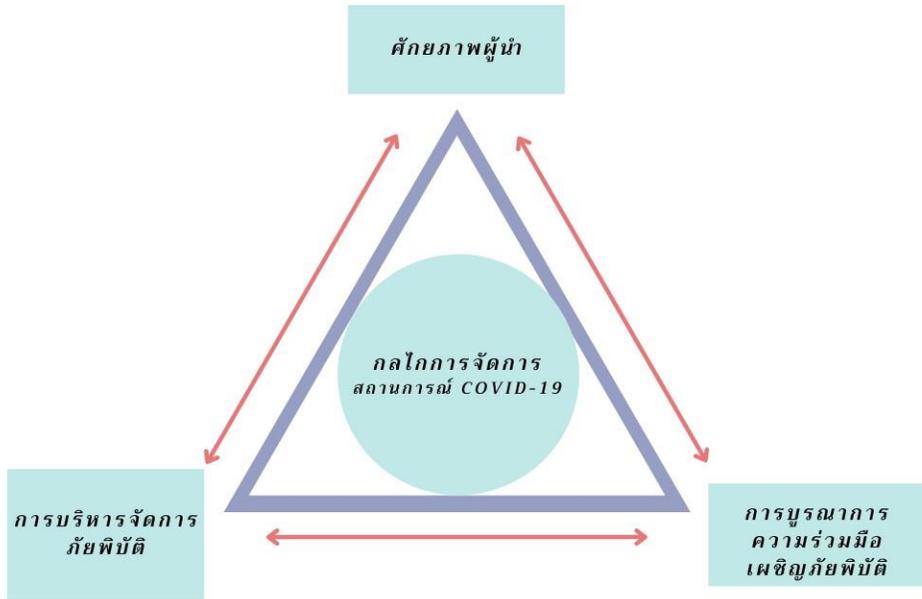
ด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ

ในการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัตินั้น องค์กรบริหารส่วนตำบลควนปรัง มีการบูรณาการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือของประชาชนและการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน โดยมุ่งแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ภายในพื้นที่ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประชาชนในพื้นที่ที่ว่า “ภายในพื้นที่มีการติดต่อประสานงานกันเป็นลูกโซ่เพื่อส่งต่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบระหว่างพวก เจ้าหน้าที่ เพื่อสอดส่องดูแล แล้วก็กำชับให้พวกเราให้ช่วยกันเป็นหูเป็นตา

ช่วยกันดูแลหากมีคนเข้ามาในพื้นที่ของเรา” ดังที่ Farrington (2020) ที่แนะนำหน่วยงานที่ดูแลจัดการเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 ให้แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชนรับรู้และเข้าใจปัญหาและสามารถสนับสนุนและร่วมการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ฆานิต วัฒนเสน (2559) กล่าวว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการทำงานสะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวของประชาชนในชุมชนที่ห่วงใยชุมชนของตนเองเมื่อเกิดปัญหา และทำให้หน่วยงานของรัฐรวมทั้งหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและได้บูรณาการความร่วมมือในการวางแผนปฏิบัติงานที่รัดกุมขึ้น นอกจากนี้ บุรฉัตร กันตะกะนิษฐ์ (2555) ยังเน้นย้ำเกี่ยวกับการบูรณาการความร่วมมือว่าการสร้างความร่วมมือของประชาชนระหว่าง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ประชาชนทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐาน เป็นการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติที่ดี

องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษากลไกการจัดการสถานการณ์โควิด-19 ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ได้องค์ความรู้จากงานวิจัยกล่าวคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถจัดการสถานการณ์โควิด-19 โดยใช้หลักการ 3 เหลี่ยมการจัดการโควิด-19 (COVID-19 Coping Mechanisms Triangulation) โดยควรคำนึงถึงกลไกต่าง ๆ 10 กลไก ครอบคลุม 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านศักยภาพผู้นำ 3 กลไก ประกอบด้วย ผู้นำปฏิบัติงานยึดหลักประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ เน้นการเข้าถึงประชาชนโดยการลงพื้นที่และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ติดตามข่าวสารและสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหา 2) ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ 4 กลไก ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมบุคลากรโดยการประชุมและอบรมเพื่อรับมือสถานการณ์โควิด-19 จัดเตรียมเครื่องมือการป้องกันอย่างครบถ้วน ดำเนินการควบคุมการเข้าออกพื้นที่ การแจ้งข่าวสารแก่ประชาชนผ่านหลากหลายช่องทาง 3) ด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ 3 กลไก ประกอบด้วย การบูรณาการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง สำนักงานสาธารณสุขประจำจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาในพื้นที่ การร่วมมือกับประชาชนในการสอดส่องดูแลภายในพื้นที่ และการประสานความช่วยเหลือจากภาคเอกชน ห้างร้านในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอุปกรณ์การป้องกันเชื้อ ทั้งนี้การดำเนินการตามกลไกต่าง ๆ ทั้งสามด้านข้างต้นต้องสอดประสานกัน สามารถสรุปองค์ความรู้สามเหลี่ยมการจัดการโควิด-19 ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1. สามเหลี่ยมการจัดการโควิด-19 (COVID-19 Coping Mechanisms Triangulation)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิจัยด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ พบว่ามีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ไปยังประชาชน อย่างไรก็ตามควรเพิ่มเติมประสิทธิภาพของการสื่อสารโดยการเพิ่มการสื่อสารสองทาง มีการสะท้อนข้อมูลป้อนกลับและนำไปพัฒนาการจัดการสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการวิจัยด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อเผชิญภัยพิบัติ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง มีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามควรขยายความร่วมมือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง และองค์กรประชาสังคมในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานในการรับมือกับสถานการณ์โควิด-19 รวมถึงการประสานความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชน

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นวิจัยที่ควรดำเนินการในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่เพื่อควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19

2. ศึกษาแนวทางเยียวยาหรือลดผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมสุขภาพจิต. (2563). *ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ ที่ WHO เพิ่งประกาศ คืออะไร สำคัญอย่างไร*. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30178>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *แนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุข เพื่อการจัดการภาวะระบาดของโรคโควิด-19 ในข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1)*. สืบค้นจาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/g_other/g_other02.pdf
- คุณากร การชะวี, พิมพวัลย์ บุญมงคล, สร้อยบุญ ทรายทอง, รณภูมิ สามัคคีคารมย์, สมเกียรติ ศรีประสิทธิ์, และโรมัส กวาดามุข. (2562). การบูรณาการมิติเพศภาวะในการดูแลรักษาผู้ป่วยวัณโรค: ประสบการณ์จากบุคลากรด้านสุขภาพ. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 30(3), 54-65.
- ทวิดา กมลเวช. (2554). *คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ. สถาบันพระปกเกล้า.
- ทัชชกร แสงทองดี, พระเทพปริยัติเมธี, นัยนา เกิดวิชัย, และ สุรพล สุษะพรหม. (2563). รูปแบบการสร้างภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 3(3), 35-46.
- ธีรวัตร วุฒิปพัฒนานนท์ และสมบัติ กุสุมาลี. (2561). การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารในวรรณกรรมสามก๊ก. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ*, 10(2), 111-142.
- บุญทวรรณ วิงวอน. (2557). ศักยภาพและรูปแบบผู้นำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแบบองค์รวมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบึงยางคอก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดลำปาง. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 7(1), 8-26.
- บุญเรือน ทองทิพย์. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา2019 (Covid-19) กับศักยภาพของผู้นำต่อการพัฒนาองค์การแบบ New Normal. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(11), 434-447.
- บุญยวีร์ย์ เสวตวงศ์สกุล, ไมตรี จันทรา และกริธา วีระพงศ์. (2557). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต3. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 11(53), 187-196.
- บุรฉัตร กันตะกะนิษฐ์. (2555). *การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่*. รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พงษ์ศักดิ์ นาค๊ะ, แพทย์วิภา สุวรรณพรหม และรัตนภรณ์ อาวิพันธ์. (2562). การบูรณาการบทบาทของเภสัชกรด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในระบบสุขภาพชุมชน. *วารสารเภสัชกรรมไทย*, 11(1), 62-75.
- พชนี ตูเล๊ะ. (2561). ศักยภาพผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนราธิวาส. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(2), 74-86.
- มานิต วัฒนเสน. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 9(2), 90-107.
- วรารัตน์ บุญเรืองจักร, สัญญา เคณาภูมิ, และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2559). การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการรัฐกิจ. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 16(2), 203 -220.
- วิรัช ทองจุไร และวิโรจน์ เจริญลักษณ์. (2558). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์ ศักยภาพด้านกระบวนการจัดการความรู้อุบัติและความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิผลขององค์กร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(3), 793-810.

- วิชิตร์ แสงทองล้วน.(2561). *แนวทางการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัด*. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2564, จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/8516p.html
- สายฝน แสงหิรัญ ทองประเสริฐ และชนิษฐา ชูสุข.(2558). การจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายองค์กรชุมชน. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 8(4), 112-123.
- สุชินชยันต์ เพ็ชรนิล. (2558). การให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขกับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของประชาชนเทศบาลตำบลปราสาททองอำเภอบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 25(41), 135-144.
- สุมาลี จุทอง. (2563). *การจัดการภัยพิบัติโรคระบาดโควิด 19 ในพื้นที่ชุมชนริมคลองหัวหมากน้อยสำนักงานเขตบางกะปิ*. สืบค้น จาก http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597737114_6114832048.pdf
- อวาทิพย์ แว. (2563). COVID-19 กับการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในวันนี้. *วารสารสมาคมวิชาชีพสาธารณสุข*, 35(1), 24-29.

ภาษาอังกฤษ

- Atieno, O. P. (2009). An analysis of the strengths and limitation of qualitative and quantitative research paradigms. *Problems of Education in the 21st Century*, 13. 13-18.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dutta, A., & Fischer, H. W. (2021). *The local governance of COVID-19: Disease prevention and social security in rural India*. *World Development*, 138, 1-11.
- Dzigbede, K. D., Gehl, S. B., & Willoughby, K. (2020). Disaster resiliency of U.S. local government: Insights to strengthen local response and recovery from COVID-19 pandemic. *Public Administration Review*, 80(4), 634-643.
- Emmel, N. (2013). *Sampling and choosing cases in qualitative research: A realist approach*. doi:10.4135/9781473913882.n10
- Farrington, M. (2020). *Community engagement during COVID-19: A guide for community-facing staff*. Retrieved from <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/gd-covid-19-oxfam-community-engagement-guide-270420-en.pdf>
- Govindaraju, M. (2020). How has the role of leadership changed with COVID-19 Retrieved May 8, 2021, from <https://www.numly.io/how-has-the-role-of-leadership-changed-with-covid-19/>
- Kumar, K. (1989). Conducting key informant interviews in developing countries (A.I.D.Report No.13). Retrieved from <http://www.alnap.org/pool/files/conducting-key-informant-interviews-kumar.pdf>
- Mathie, A., & Camozzi, A. (2005). *Qualitative research for tobacco control: A how-to introductory manual for researchers and development practitioners*. Retrieved from <https://prd-idrc.azureedge.net/sites/default/files/openebooks/074-8/>
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Beverly Hills, CA: Sage.

- Peiris, D. et al. (2021). Strengthening primary health care in the COVID-19 era: a review of best practices to inform health system responses in low- and middle-income countries. *South-East Asia Journal of Public Health*, 10(3), 6-25.
- Pietig, M. (2020). *Communication is key to patient experience during and after COVID-19*. Retrieved from <https://electronichealthreporter.com/communication-is-key-to-patient-experience-during-and-after-covid/>
- Revert, S. (2020). *COVID-19, a natural disaster? Interview*. Retrieved from <https://www.sciencespo.fr/cei/en/content/covid-19-natural-disaster-interview>
- Sheek-Hussein, M., Abu-Zidan, F.M. & Stip, E. (2021). Disaster management of the psychological impact of the COVID-19 pandemic. *International Journal of Emergency Medicine*, 14(19). <https://doi.org/10.1186/s12245-021-00342-z>
- Silverman, D. (2013). *Doing qualitative research* (4th ed.). London: Sage.
- Thomas, J., & Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC Medical Research Methodology*, 8, 45 1-10. doi: 10.1186/1471-2288-8-45
- Tran, et al. (2020). Coping of local authority and community on epidemic response in Vietnam: Implication for COVID-19 preparedness. *Safe Science*, 30, 1-5.
- World Health Organization Western Pacific Region. (2021). *Role of primary care in the COVID-19 response*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle>
- Wright, C. (2020). Local government fighting Covid-19. *The Commonwealth Journal of International Affairs*, 1-2. doi:10.1080/00358533.2020.1763017

Translated References

- Bunreangjak, W., Kenaphoom, S., & Kosonkittumporn, S. (2016). Integration Information Technology to Administration. *Dhammathas Academic Journal*, 16(2), 203 -220. (in Thai)
- Department of Mental Health. (2020). *What and how importance of Public Health Emergency of International Concern*. Retrieved from <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30178>. (in Thai)
- Jutong, S. (2019). *Disaster Management for COVID-19 in the Rimklong Hua Mark Noi community, Bangkapi, District*. Retrieved April 24, 2021, from http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597737114_6114832048.pdf. (in Thai)
- Kamonvej, T. (2010). *Local Disaster Management Guide*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. (in Thai)
- Kanchawee, K., Boonmongkol, P., Saithong, S., Samakkeekarom, R., Sornprasit, S., & Guadamuz, T. E. (2019). Integrated for Gender Mainstreaming in Tuberculosis Treatment: Experience form Health Care Providers. *Journal of Nursing Science Chulalongkorn University*, 30(3), 54-65. (in Thai)
- Kantakanit, B. (2012). *People's Preparedness to Earthquake Disaster in San Kamphaeng Municipality Area, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province*. Independent Study Report for Master Degree of Science, Chiang Mai University. (in Thai)

- Ministry of Public Health. (2020). *Public Health Practice Guides for COVID-19 Management Epidemic in the Requirement Issued under Section 9 of the Emergency Decree on Public Administration in Emergency Situation, B. E. 2548 (No.1)*. Retrieved from https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/g_other/g_other02.pdf. (in Thai)
- Nata, P., Suwannaprom, P., & Awiphan, R. (2019). Integrating pharmacist's role in health consumer protection into community health system. *Thai Journal of Pharmacy Practice*, 11(1), 61-75. (in Thai)
- Saengthongdee, T., Phratheppariyatimethi, Girdwichai, N., & Suyaprom, P. (2020), Leadership model based on Buddhist principle in Royal Police Cadet Academy. *The Journal of Research and Academics*, 3(3), 35-46. (in Thai)
- Sangthongloun, V. (2018). *The Collaboration among Central, Regional and Local Organization in the Province*. Retrieved from http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/8516p.html (in Thai)
- Sawetwongsakul, B., Chandra, M., & Werapong, K. (2014). Administrative Skill of School Administrators in Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3. *Graduate Studies Journal*, 11(53), 187-195. (in Thai)
- Thongjurai, V., & Jedsadalug, V. (2015). The influence of Transformation Leadership, Strategic flexibility, Capability of Knowledge Management Process and Ability of Chance Management Process to Organization Effectiveness. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8 (3) , 7 9 3 - 8 1 0 . (in Thai)
- Thongprasert, S. S., & Choosuk, C. (2015). Disaster Management of Local Government Organizations and Community Organization Networks. *Local Administration Journal*, 8(4), 112-123. (in Thai)
- Thongtip, B. (2020). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19), Problems and Leadership Potential for New Normal Organization Development. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 5(11), 434-447. (in Thai)
- Ware, A. (2020). COVID-19: Learning for Changing Health Behavior Today. *Journal of The Health Education Professional Association*, 35(1), 24-29. (in Thai)
- Wattanasen, M. (2016) . Citizen Participation in Public Affairs Management: Auditing of local administration organization. *Local Administration Journal*, 9(2), 90-107. (in Thai)
- Wingworn, B. (2014) . Potential and Leaderships Style in Reinforcing Holistic Community Strengths through Community Participatory Process at Pongyangkok Sub-district, Hangchat District, Lampang Province. *Journal of Social Academic*, 7(1), 8-26. (in Thai)
- Wuttipattananan, T., & Kusumavalee, S. (2018). Analyzing Leadership of Leaders in the Literature Romance of the Three Kingdoms. *Human Resource and Organization Development Journal*, 10(2), 110-144. (in Thai)

